

Rädda Barnen
Åland

Mariehamn 14 juni 2024

Ålands landskapsregering
registrator@regeringen.ax

Er referens
ÅLR 2024/2865
Rasmus Lindqvist

Kontaktperson
Lotta Angergård, verksamhetsledare

Ärende: **Utlåtande gällande Landskapsregeringens demokratistrategi 2024-2031**

Rädda Barnen är en partipolitiskt och religiöst obunden barnrättsorganisation som har barnkonventionen som grund i allt vårt arbete. Vårt uppdrag vid yttranden och i remissvar är att sätta fokus på barn och barns rättigheter, vilket enligt barnkonventionen är alla under 18 år.

Inledning

Rädda Barnen vill tacka för möjligheten att avge ett remissvar. Föreningen har dock haft en allt för begränsad möjlighet att behandla strategin på det sätt som den förtjänar. Det är ett gediget arbete som gjorts inom landskapsförvaltningen, men den korta remisstiden i kombination med minskade resurser för föreningen har gjort att Rädda Barnens remissvar lämnar en del att önska. Föreningen vill ändå ta tillfället i akt och lyfta fram några iakttagelser, reflektioner, förslag på vidare läsning och utveckling då arbetet med demokrati och delaktighet är central för Rädda Barnen.

Rädda Barnen välkomnar att landskapsregeringen tagit fram en samlande strategi för demokratiarbetet. I strategin framhålls konventioner som Åland ställt sig bakom och en av dessa är FNs konvention om barnets rättigheter, i dagligt tal barnkonventionen, som har gällt som lag i Finland (FördrS 59-60/1991) och på Åland (ÅFS 60/1991) sedan 1991. Barnkonventionen fastslår att barn har rätt till delaktighet. För att vara delaktig krävs att barnet får komma till tals och bli lyssnad på, att barnet får relevant information och att hen ges inflytande utifrån sin ålder och mognad.

Barn ska höras

I strategins nulägesanalys saknar Rädda Barnen planer och metoder för att involvera barn i demokratiarbetet och vill därför lyfta fram vikten av att involvera även personer under 18 år och säkerställa att de blir hörda och får komma till tals. Detta är centralt dels då det är en rättighet som alla barn har enligt grundlagen och barnkonventionen och dels för att det ger goda förutsättningar för att hitta relevanta åtgärder som främjar barn och ungas delaktighet. Barn behöver ges demokratisk träning och beredas möjlighet till ett aktivt medborgarskap i tidig ålder. Arbetet med barns delaktighet på alla nivåer i samhället (staten, landskap, kommun, skola etc) samt hörande av barn ska alltid förverkligas i enlighet med de riktlinjer som barnrättskommittén givit i sin [allmänna kommentar nr 12](#).¹

Rädda Barnen välkomnar att Demokratistrategin tar referenser från *Hälsa i skolan* och tydligt visar på behovet att säkerställa alla barn en trygg uppväxt fri från hat och hot. Vikten av att säkerställa delaktighet och tillit för **alla** barn, även de som lever i en utsatt situation, är ett grundfundament i ett demokratiskt samhälle och kan kräva särskilda insatser och resurser. I [Åländska barns rapport till FN 2020](#)² beskriver barn med egna ord hur de upplever möjlighet till delaktighet. Rädda Barnen konstaterar att det finns mycket arbete kvar att göra för att skapa strukturer för att säkerställa barns rätt till delaktighet och här finns Rädda Barnen gärna med som en resurs i arbetet med att förverkliga detta tillsammans med andra föreningar, kommuner, myndigheter mfl.

Rädda Barnens valprogram

“Strategisk barnrättspolitik och delaktighet” är ett av fyra områden som Rädda Barnen identifierat som särskilt viktiga att jobba med denna mandatperiod. I [Rädda Barnens valprogram 2023](#)³ har föreningen samlat förslag på åtgärder, barns röster och informativa länkar till källor som ger möjlighet till fördjupning. På området *delaktighet och demokrati* har vi föreslagit följande åtgärder (vilka kan ses som ett medskick till arbetet med åtgärdsplaner för att förverkliga Demokratistrategin):

- Formella mötesplatser för barn och beslutsfattare på olika nivåer i samhället.
- Utrymme och rutiner för barns verkliga påverkansmöjligheter i befintliga strukturer, (nämnd, delegationer, råd).
- Tillräckliga resurser för skolorna för att arbeta med elevdemokrati och delaktighet.
- Rutiner som garanterar barns möjlighet att utvärdera och bidra till utvecklingen av tjänster inom offentlig service som riktar sig till och möter barn (t. ex. socialvård, hälso- och sjukvård, skola och polisen).

¹ Barnrättskommitténs allmänna kommentar nr 12:

<https://www.barnombudsmannen.se/globalassets/dokument/barnkonventionen/allman-kommentarer/allman-kommentar-nr-12.pdf>

² Åländska barns rapport till FN år 2020

<https://raddabarnen.ax/app/uploads/2021/06/alandska-barns-rapport-till-fn.pdf>

³ Rädda Barnens valprogram 2023

<https://raddabarnen.ax/radda-barnens-valprogram-2023>

Noteras kan att det i valprogrammet finns referenser till FNs barnrättskommittés rekommendationer⁴ till Åland och Finland kring genomförandet av barnkonventionen. Delaktighet är en viktig del i arbetet för Ålands förverkligande av barnkonventionen.

Barns rätt till delaktighet på olika nivåer i samhället

I [Civilsamhällets arbetsrapport](#)⁵ problematiseras Ålands litenhet, barn och unga förutsättningar till delaktighet och behovet av formella strukturer för påverkan:

Ålands litenhet och korta beslutsvägar lyfts ofta fram som faktorer som möjliggör barns delaktighet. Enligt ÅSUB:s studie upplever delar av de intervjuade ungdomarna att de är närmare beslutsfattare på Åland vilket underlättar deras delaktighet, men att Åland saknar stora ungdomsgrupper som tillsammans kan ha större inflytande. Enligt unga är viktiga beslut inom kommunen svåra att påverka och att beslutsfattarna inte aktivt frågar efter ungas åsikter. De behöver tydligare rutiner och systematiskt stöd för att kunna öka sitt inflytande. Både lagstiftningen och de ungdomspolitiska målsättningarna samt verksamheten i skolorna behöver stötta ungas konkreta möjligheter till påverkan.

De demokratiska spelreglerna ser olika ut då förutsättningen till direktkontakt med beslutsfattare ser olika ut för barn och barngrupper. Samhällsaktiva barn och unga som civilsamhällets organisationer kommer i kontakt med upplever avsaknad av konkreta förändringar efter dialog eller att de inte får återkoppling från beslutsfattare. Åland saknar formella mötesplatser för barn och beslutsfattare. I övriga Finland är kommunerna skyldiga att inrätta ett ungdomsfullmäktige eller en motsvarande påverkansgrupp för unga i kommunen, men på Åland finns det bara ett lagstiftat krav att ha äldreråd i kommunen. Endast Lemlands och Mariehamns kommuner har fattat beslut att ha ett ungdomsråd i kommunen.

Åldersgräns för att ta initiativ till en folkomröstning i kommunen är 15 år på Åland. Rätten att komma med initiativ till kommunen har ingen åldersgräns men barnanpassad information om möjligheten samt tillgängliga kanaler för barn och unga att lämna sina egna initiativ till kommunen saknas.

⁴ FNs barnrättskommittés rekommendationer 2023 översatta och med kommentar från Ålands barnombudsman:

https://www.ombudsman.ax/sites/default/files/attachments/article/Rekommendationer%20f%C3%B6r%20uppfyllandet%20av%20barnkonventionen%20p%C3%A5%20%C3%85land_2.pdf

⁵ Civilsamhällets arbetsrapport 2021

<https://raddabarnen.ax/app/uploads/2021/03/civilsamhallets-arbetsrapport-om-barns-rattigheter-pa-aland-mars2021.pdf>